

A már említett felső paleolit rétegen kívül előkerült egy *kora vaskori*, úgynevezett preszkíta (Kr. e. 9–8. sz.) időszakból származó, padmalyos sírban fekvő csontváz. Mellékletként három bronzgombot és a homlok közepén – talán egykori fejpánt díszeként – bronzveretet figyeltünk meg. Ebből az időszakból az egykori település nyomait is megtaláltuk. Félig földbe mélyített házak, külső kemencék, hamusgödrök, kerítőárkok, tárolóvermek stb. alkották az egykori mindennapi élet emlékeit.

A *honfoglalás korából* nyolc NyÉNy–KDK tájolású sír került elő. A sírok 1-2-3-as csoportokban, egymástól 30–250 m távolságra helyezkedtek el. Mindegyik sírban történt ún. részleges lótemetkezés. Az elhunyt feltételezhető hátsóvégét leölték, megnyúzták, feltorozták és tulajdonosának „túlvilági útravalóul” a ló koponyáját és csonkolt végtagjait helyezték a sírba az elhunyt lábához. A hátsóvégét sírba került a nyereg is, erre az egyik sírban lelt ezüst nyeregkapaveretek utalnak.

A nyolcból öt sírban 160–170 cm magas, íjával, tegezével (benne a nyílvevőkkel), lovával és annak szerszámaival eltemetett férfi nyugodott. A tegezerekre és a nyílvevőkre a vas tegezmevítő szerelékek és a vas nyílhegyek, reflexíjukra a markolat és az íjvéget merevítő csontlemezek utalnak. Megfigyelhetőek voltak öltözetüknek és mindennapi viseletüknek darabjai is (ezüst varkocsszorítók és gyűrűk, vascsat, tarsoly, ruhadíszítő lemezek). Az egyik sírban ún. veretes tarsolyt, míg egy másik férfisírban a halott szájához, ill. szeméhez helyezett, aranyból készült négyszögletes aranylemezeket tártunk fel. Ez utóbbi sírban találtunk még egy apró, vékony aranylemezéből készült, rozettaszerű ptyékkel kivarrt övet, amely elhelyezkedése alapján (a jobb felkar mentén és a derék alatt) megoldva kerülhetett a sírba. A sír keltezését az egykori lószerszámra felvarrt ezüstpénzek segíthetik. Az öt férfi mellett egy nő és két gyermek sírja is napvilágra került a bánya területén, szintén részleges lótemetkezéssel.

A terület legkésőbbi lakott időszaka a *késő középkorra* keltezhető. Az objektumok (gödrök, vízelvezető és kerítőárkok) szórtan jelentek meg. Közülük kiemelkednek a nagy alapterületet átölelő kerítőárkok. A feltárt objektumok a terület jelenleg legmagasabb pontján, szórtan fordultak elő. Elhelyezkedésük és a nagyméretű kerítőárkok magas száma alapján úgy gondoljuk, hogy a korszakban itt élők főként állattartással foglalkoztak. Feltehetően a késő középkorban ásták azokat a méhkas alakú, kisebb-nagyobb, egymás közelében feltárt vermeket is, amelyek falán, ill. alján égésnyomokat figyeltünk meg.

PALUCH TIBOR

501. Szeged-Szőreg, régi homokbánya (KÖH 48321)

(Csongrád megye) B, A

2009. szeptember 8–14. között megelőző régészeti feltárást végeztünk a homokbánya területén (Szeged 150. lh.), a rekultivációs munkálatok közben.

A lelőhely Szőreg belterületén helyezkedik, ahol Móra Ferenc az 1920-as évek végén egy késő avar temetőt tárt fel. A mostani megelőző feltárást során egy a késő bronzkori halomsíros népességhez köthető gödör, ill. öt késő avar sír látott napvilágot. Az öt sírből három a korszakra jellemző övgarnitúrával került elő; az egy női sírban több edényt és tűtartót találtunk, míg egy sír melléklet nélküli volt.

PALUCH TIBOR

502. Szeged-Tápé, Ásványhát (KÖH 42404)

(Csongrád megye) B, Ú

Az Ásványhát nevű határrész a Pörös-ér és a Tápéi-főcsatorna találkozásától 250 m-re Ny-ra található, egy Ny–K-i irányú kiemelkedésen; a lelőhely (MOL-3.) ezen hát Ny-i végében fekszik. A Magyar–Román gázszállító vezeték építését megelőző terepbejárás közepesen intenzív szarmata kori felszíni nyomokat derített fel a lelőhelyen. A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai a megelőző régészeti feltárást 2009. március 16–18. között végezték el, a lelőhely É–D-i tengelyében, 281 m² felületen.

A nyelés során 10 telepobjektumot azonosítottunk. Az É-i, hosszabb szakaszon 8 kora bronzkori gödröt, a D-i szakaszon egy újkori vízelvezető árkot és egy kút részletét tártuk fel. A terepbejárás alkalmával dokumentált szarmata telep jelenségei munkánk során nem kerültek felszínre, nyomait csupán a felszínen gyűjtött 2 darab, szürke, jól iszapolt kerámiatöredék jelentette.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Molnár Gyöngyi, Czegléczki Tibor, Csenkey-Sinkó András technikusok.

DEÁK ANDREA

503. Szeged-Tápé, Ásványhát II. (KÖH 60155)

(Csongrád megye) Sza, Kú

2009. március 11–17. között megelőző régészeti feltárást végeztünk a Szőreg-1. biztonsági gáztározóhoz kapcsolódó I. nyomvonal területén. Az ásatás célja a régészeti felügyelet során előkerült, korábban már feltárt nyomvonal módosítása miatt napvilágra került újabb objektumok megmentése volt. A nyomvonal nagyobbik részében az árkot már kiásták, így jobbára csak a gázárok két falában metszetként megmaradt objektumokat tudtuk feltárni és dokumentálni.

A területen 2008 áprilisában megelőző feltárást végzett Pópity Dániel. Az általa megkezdett feltárást folytatva további 48 objektumot találtunk. Ezzel a feltárt stratigráfiai egységek száma 130, az objektumoké pedig 101. Közülük 34 kora újkorinak bizonyult.